

גדול הוא למאד רצונו של אדם, שניתן לו רשות לרצות דברים שאין בהם תועלת והרי הותר לו לאדם לסתור ולעקור אילנות כל שאינן עץ מאכל, אעפ"י שאין לך עשב בארץ שאין לו מזל ברקיע המכה אותו ואמר לו גדל, והאדם אינו חש כלל ואם אך עולה על לבבו לעקור הוא עושה כאדם שעושה בתוך שלג, בלי שום מעצור וגם בלי שום נקיפת לב, והיה זה להוכחה כי כמה שנצרכים ונדרשים כל אלו הדברים בהמציאות, מילוי רצונו ומאוייו של האדם עולה על כולנה, ומכריע ביותר. ובהכרח שמילוי רצונו של אדם הוא מביא יותר תועלת, — וכן בכל מה שנמצא בתוך ההוי' עצם הגילוי של הטבע כפי מדתה הוא יותר עקרי ממה שנאמר שיש רצון מיוחד על כל פרט ופרט, שהרי אם הי' צורך לרצון מיוחד לא הי' זה טבע. ומכאן דעת הרמב"ם שלא לייחס רצון מיוחד לכל דבר הנעשה, לא משום שזוהי פחיתות, אלא מפני שבמה שנוגע לטבע כך רצה, שהטבע יהי' מתנהג ונמשך עפ"י הרצון הכללי [וזהו שלא כדברי בעל מעשי ד' במעשי אבות פרק כ"א, שדן מזה גם לענין הידיעה שלמעלה, כי לא לזה נתכוון הרמב"ם, ועיין בדברי המהר"ל בדרך חיים הנ"ל] כי זאת היא הנהגת הטבע, ואם הי' באופן אחר לא היתה הנהגת טבע, ולא הי' התכלית המרוצה מההעלם של הטבע.

אף גם זה מכיון שההעלם של הטבע נועד לגלות גילוי כ"כ נשגב, בחינת ונשגב ד' לבדו ביום ההוא, צריך שיתגלה גם ערך של חופש הרצון למעלה שהוא באין ערוך שונה מחופש הרצון שלגו, וכמו שבא בדברינו שאף ההכרח לרצות אין למעלה, ועל כן צריך שבהעלם של הטבע יהיו גם דברים שבאים בבחינת שלילת רצון מצד הפרט למען יתקלס עילאה ויצא כנוגה צדקו צדק עולמים בכל מלא המוכן של עלמא דחירו רזא דעלמא דיובלא.

עוד יש טעם רוחני על הדברים שבאים בהטבע בשלילת רצון כי אם היו טעמים על זה והיו משתקעים בחיפושים למצוא מושגים של רצון על כל פרט ופרט מעולם הטבע, לבד מה שאין זה מביא שום תועלת ככל האמור, היתה מביאה גם רעה רבה שההשקעה

בפרטי הטבע מורידה את האדם עד כדי כך שמתעלמות ממנו כל ההרגשות בבחינת הנבדל שהוא באמת הגילוי של שם ד', ומשתקע בשכחת ד' ועוזו, כמו שאנו רואים שההשקעה בחכמת הטבע מפיגה ביותר את אמונת ההשגחה למרות מה שהיו צריכים להתפעל ביותר מדקדוקה של הטבע ואיך הכל בה מדוד ומשוער, אלא מפני שסוף סוף עוסקים בחכמה חיצונית בחכמת הטבע שכולו העלם, הגם משתקעים יחד עם החכמה החיצונית הלזו, בתוך החיצוניות וההעלמות, והוא כדוגמא שכתבו המקובלים לדלג על דרושי הקטנות כי מוסיפים בזה כח להס"א, ולזאת ההשתקעות בהפרטים של הטבע ביחוד אלו שאין בהם רצון מכוון מן האדם ותועלת שימושי, יכול לגרום אחת משתי אלה או להשתקע כולו בהעלמת הטבע או לבדות הזיות מדומות שבעיקרם מטשטשים הם את השכל ואת התבונה הישרה, והרמב"ם שדאג מאד עבור השכל לבל יבולע ח"ו ולא יהיו גמשכים אחרי דברים בדויים מלב שעפ"י רוב באים מצד בטלה, ואי החפץ להדבק בנשמתו נשמת חיים, ידע להבליט זה שכך הוא רצונו ית"ש ביצירת הטבע שרצונו ישלוט בה מצד הכלל, והפרט יוכלל בו.

ופה המקום לבאר על מה שנמצאו אומרים שאין הנמנעות מכלל היכולת, כי אין שום צדק בזה להעלות על הדעת שאפשר להגדיר את היכולת העליונה בשום הגדרה איזו שהיא, אלא שיש צדק לומר שמבראשית בהתחוללות קביעות גדרי ההוי' שקבע הוא יתברך, קבע ככה ברצונו בדברים האלה שהשינוי בהם הוא מן הנמנעות, ואין שום הגדרה שאיננה רצונית.

יא

הבחירה מפני שהיא רו צלם אלהים, והיא מרום פסגת מעלת האדם, יש הבדל בין הבחירה שמלפני החטא להבחירה שלאחרי החטא, והנה בענין ירידת הנשמה לארץ, ישנם כמה באורים, ומהמגמות העקריות של ירידה זו, הוא, להיות כי בצלם אלהים עשה את האדם, זבהיות כי כך רצה להשפיע על הוולת, ושהוא

[קס]